

Nye regler for kvalitetssikring

Af Ib Steen Olsen, kontorchef i By- og Boligministeriet
og Flemming Lethan, cand. jur., konsulent

By- og Boligministeriet udsendte i 1999 udkast til et nyt regelsæt til kvalitetssikring til høring. Der indkom 25 svar, der vil indgå i arbejdet med det nye regelsæt.

Artiklen redegør for hovedtrækkene i de påtænkte nye bestemmelser.

Hvorfor ændringer?

Baggrunden for det nye regelsæt er 12 års erfaringer med det gamle, hvor hovedkonklusionen går ud på, at kvalitetssikring endnu ikke er trængt fuldt ud igennem i byggeriets praksis. Der er stadig for mange svigt.

Største ændringer

En række af bestemmelserne ajourføres og andre ændres. De største ændringer kan samles i følgende:

- En stærkere betoning af bygherrens rolle.
- En udvidelse af området kvalitetssikring fra tekniske forhold til brugsværdi, arkitektur og miljø.
- En præcisering af planlægningens og arbejdsgrundlagets betydning for udførelsen på byggepladsen.
- En prioritering af indsatsen over for risikobehæftede bygningsudformninger.

Bygherrens rolle

Bygherrens rolle betones stærkere end hidtil. Det nuværende regelsæt drejer sig om projektering og udførelse. En række væsentlige beslutninger om et byggeri træffes imidlertid i planlægningens tidlige stadier.

Det gælder ikke mindst sammenhængen mellem kvalitet og økonomi. Erfaringerne viser, at et misforhold her fører til sparerunder, der ofte lægger kimen til senere byggeskader.

Der er behov for en "programsikring", dvs. en efterprøvning af om bygherrens intentioner, som udtrykt i programoplæg og program, rammer det ønskværdige, ikke har uheldige bivirkninger og er økonomisk forsvarlige, kort sagt om planerne er realistiske.

Det gælder med andre ord om at sætte kvaliteten og ikke blot sikre den. Bygherren har her en central opgave.

Programmet skal således efterprøves: rammer det rigtigt hvad angår brugsværdi, arkitektur, byggeteknik og økonomi?

Bestemmelsen ligger i fortsættelse af bestræbelserne på at styrke bygherrollen. I det praktiske arbejde skal bygherren stille de fornødne krav til sine rådgivere og entreprenører, der hver for sig skal kvalitetssikre deres ydelser.

Mere end byggeteknisk kvalitet

I det nye regelsæt påtænkes området for kvalitetssikring udvidet fra det byggetekniske til også at omfatte brugsværdi, arkitektur og miljø. Med andre ord den samlede bygherrerolle. Også totaløkonomi inddrages i lighed med andre bestræbelser på at fremme brugen af totaløkonomiske vurderinger.

De mere detaljerede regler om kvalitetssikring sigter dog som hidtil alene på den byggetekniske kvalitet. I praksis vil der være tale om glidende overgange mellem byggeteknisk kvalitet og brugsværdi.

Der vil givet her være behov for udvikling af hjælpemidler, der sætter bygherrer og virksomheder i stand til at foretage mere overordnede og helhedsorienterede vurderinger.

Arbejdsgrundlagets betydning

Mange byggeskader kan føres tilbage til et ufuldstændigt grundlag for arbejdet på byggepladsen. Det søger det nye regelsæt at gøre noget ved på forskellig måde.

Der skal foreligge tegninger, beskrivelser og arbejdsplaner, herunder statiske beregninger, før arbejdet igangsættes.

Hvis der anvendes funktionskrav i forbindelse med projekteringen, skal løsningen være valgt og detaljeret, inden arbejdet starter på byggepladsen. Der skal så vidt muligt anvendes gennemprøvede enkeltdele og arbejdsprocesser, der kan sikre kvaliteten.

Projektgennemgang bliver obligatorisk. Det er almindelig anerkendt, at samarbejde og indbyrdes information mellem parterne i et byggeri skaber tillid og modvirker fejl. Det er i forvejen en erfaring, at projektgennemgang er et væsentligt led i kvalitetssikringen og kan forebygge problemer.

Endelig kan nævnes, at byggeriets projekterende parter skal afgive en erklæring om risikobehæftede forhold, jf. nedenfor.

Sæt ind, hvor risikoen for svigt er størst

Det er vigtigt at lægge hovedvægten i kvalitetssikring på forhold, der erfaringsmæssigt er behæftet med størst risiko for svigt.

De to byggeskedefonde, for nybyggeri og for bygningsfornyelse, har gennem deres eftersyn opbygget et stort erfaringsmateriale, der bl.a. er beskrevet i de årlige beretninger. Mange erfaringer kan endvidere hentes fra BYG-ERFA og de udsendte beskrivelser af byggeskader.

Top-ti liste

I 1998 udsendte By- og Boligministeriet en oversigt over årsagerne til de ti hyppigst forekomne byggeskader.

Nævnt var bl.a.: Udetaljeret projekt, manglende statistiske beregninger, komplicerede bygningsformer, lette undertage, tage uden udhæng og vådrum af lette konstruktioner.

Med assistance fra byggeskadefondene vil denne top-ti liste blive bearbejdet og indgå som bilag i regelsættet, et for nybyggeri og et for bygningsfornyelse.

Meningen er, at bygherren skal sørge for, at byggeriets projekterende parter afgiver en erklæring om granskning af de risikobehæftede forhold. Hvis der konstateres risikobehæftede forhold, bør de erstattes af andre løsninger, evt. kan der være tale om særlige foranstaltninger under udførelsen eller i bygningsdriften.

Erklæringen skal også afgives af entreprenører og leverandører i det omfang, de projekterer, eksempelvis på grundlag af funktionskrav.

Andre ændringer

Andre påtænkte ændringer drejer sig om:

- Kvalitetssikring som konkurrencefaktor, hvor det hidtidige forbud mod at konkurrere på kvalitetssikring udgår. Bestemmelsen omfatter både projek-

teringsydelser og entrepriser. Den kan ikke anvendes, når der alene konkurreres på pris.

- Dokumentation af rådgivernes kvalitetssikring. Den hidtidige praksis med dokumentation af udførelsen på byggepladsen udvides nu med rådgiverydelse. Det skal nærmere afklares, hvorledes bestemmelsen skal udmøntes i praksis.
- Løbende dokumentation af kvalitetssikring på byggepladsen, således at bygherrens tilsyn på et hvilket som helst tidspunkt kan anmode om dokumentation af udført arbejde.

Hjælper det?

Nye regler alene gør det ikke. Kvalitetssikring drejer sig i høj grad om adfærd, vaner og tekniske forhold. Der er derfor behov for megen anden indsats, som det også fremgår af By- & Boligministeriets byggepolitiske handlingsplan 1998.

Det nye regelsæt udtrykker den ideelle fordring, og det er så opgaven at leve op til denne i byggeriets hverdag. Her har alle byggeriets parter en væsentlig opgave.

Det forventes, at det nye regelsæt vil kunne træde i kraft i januar kvartal 2000. Det vil blive fulgt op af nye eller reviderede vejledninger på en række detailområder.